

Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
Ministerie van Economische Zaken

Rapportage gewasbescherming Enquête verbod gebruik gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen

Datum 21-02-2017

Colofon

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Catharijnesingel 59 | Utrecht
Postbus 43006 | 3540 AA Utrecht
www.nvwa.nl

Inhoud

	Colofon	1
1.	Samenvatting	5
2.	Inleiding	6
2.1	Methoden van onderzoek	6
3.	Resultaten	7
4.	Conclusie en aanbevelingen	9
Bijlage 1	Beantwoording door de geënquêteerden	10

1. Samenvatting

Met ingang van 31 maart 2016 is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen verboden. Een besluit met grote gevolgen voor de bestrijding van onkruid op verhardingen.

In opdracht van het ministerie van Infrastructuur & Milieu (I&M) heeft de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) de gevolgen van het verbod onderzocht. Hiervoor is een enquête gebruikt. Met de enquête is informatie verzameld over de wijze waarop betrokken partijen (gemeenten en aannemers in het groen) de werkwijze hebben aangepast na het verbod en welke knelpunten hierbij in beeld zijn gekomen. De informatie kan gebruikt worden om de naleving van het verbod te bevorderen.

Het onderwerp van deze enquête leeft, de respons binnen de verschillende doelgroepen is goed. Iedere doelgroep reageert vanuit haar eigen invalshoek; gemeenten met name vanuit de openbare ruimte, de aannemer heeft naast de openbare ruimte ook aandacht voor het werken in de tuinen van bedrijven en particuliere klanten.

De brancheorganisaties van de aannemers in het groen (Cumela en VHG) zijn zeer betrokken. Hun informatievoorziening aan de achterban is goed georganiseerd en wordt door deze achterban gewaardeerd. De betrokkenheid van Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) is minder zichtbaar. Gemeenten hebben de informatie vooral zelf verzameld, online en via vakbladen.

Gemeenten zien voor zichzelf geen rol bij de opsporing van overtredingen van het verbod. Zij hebben ook nagenoeg geen signalen ontvangen dat nog chemisch wordt gewerkt. Ongeveer 50% van de aannemers geeft daarentegen aan dat collega's regelmatig gebruikmaken van chemie bij de bestrijding van onkruid op verhardingen. Waarbij opvallend vaak de kleinere hoveniersbedrijven en zzp'ers actief in de particuliere tuinen worden genoemd.

Verschillende technieken van onkruidbestrijding zijn onderzocht. Een combinatie van borstelen met een warmtetechniek wordt genoemd als de werkwijze die het beste beeldresultaat geeft. Gemeenten en particuliere klanten vertrouwen op de expertise van de aannemers. Werk wordt veelal uitbesteed. Bij diverse gemeenten wordt het werk gedaan door medewerkers vanuit de werkvoorziening.

Genoemde knelpunten zijn de effectiviteit, kosten, snelle hergroei en beschadigingen aan het straatmeubilair door het borstelen. Alle betrokkenen zien de kosten flink oplopen om aan het overeengekomen beeldresultaat te kunnen voldoen.

Van de uitzonderingen in de regeling wordt slechts beperkt gebruik gemaakt. Uitzonderingen worden vooral gebruikt bij sport en recreatie en tankstations. In die gevallen wordt volgens de DOB¹ methode gewerkt.

Tot slot bestaat veel onbegrip over het feit dat de aannemer geen gewasbeschermingsmiddel meer mag toepassen op de verharding, in het bijzonder in de particuliere tuin. In de wetenschap dat de, op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen, ongeschoolde particulier dat zelf wel mag.

¹ DOB staat voor Duurzaam Onkruid Beheer, deze methode was tot het verbod voorgeschreven om glyfosaat bevattende gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken op verhardingen.

2. Inleiding

Per 31 maart 2016 is het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen verboden. Alleen voor enkele in de Regeling Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden beschreven situaties is het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen nog toegestaan. Deze wetwijziging heeft grote gevolgen voor o.a. gemeenten en aannemers in het groen. Tot deze datum werd het onkruid op verhardingen in veel gevallen bestreden met een gewasbeschermingsmiddel, vaak op basis van de werkzame stof glyfosaat. Omdat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen niet meer is toegestaan, zijn eigenaren van verhardingen op zoek naar alternatieve methoden. Diverse gemeenten zijn al jaren geleden gestopt met het chemisch bestrijden van het onkruid op verhardingen. In die gemeenten is niets veranderd.

In opdracht van het ministerie van I&M heeft de NVWA een onderzoek uitgevoerd naar de gevolgen van het verbod. Daarvoor is door de NVWA een enquête ontwikkeld om inzichtelijk te krijgen of bovengenoemde doelgroepen bekend zijn met het verbod, of –en zo ja welke – alternatieven voor chemische bestrijding gebruikt worden en of er knelpunten zijn ontstaan na het van kracht worden van het verbod. De verzamelde informatie kan daarmee ook gebruikt worden om de naleving te bevorderen.

2.1 Methoden van onderzoek

Methode van enquêteren

De enquête is uitgevoerd met een online applicatie, genaamd Ealyzer. Deze tool biedt de mogelijkheid de doelgroepen een link te mailen. Dit is zowel voor de geënquêteerde als voor de NVWA een zeer gebruiksvriendelijke manier van enquêteren. Door middel van de link komt de respondent direct bij de digitale vragenlijst. Deze laagdrempelige manier van werken maximaliseert de spontane respons. De online applicatie verzamelt de antwoorden van de deelnemers, waarbij de reacties overzichtelijk per vraag worden geregistreerd.

Selectie van geënquêteerden

Bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen komen de volgende belanghebbenden in beeld:

- Gemeenten;
- Hoveniers;
- Aannemers, actief in het groen.

Van de betrokken belanghebbenden vervult de gemeente vaak de rol van opdrachtgever en vervullen de anderen de rol van uitvoerder. Om vanuit de verschillende rollen de motivaties en keuzes scherp in beeld te krijgen zijn 2 verschillende enquêtes opgesteld.

Voor de contactgegevens van hoveniers is contact gezocht met de branchevereniging voor ondernemers in het groen (VHG). Voor de contactgegevens van de aannemers is contact gezocht met de branchevereniging voor ondernemers in het groen, grond en infra (CUMELA). VHG en CUMELA hebben meteen hun volledige medewerking toegezegd. Waarbij zij beiden ter ondersteuning een communicatieplan hebben opgesteld en ingezet naar de achterban. Daarnaast hebben zij de door de NVWA verstrekte enquête-link naar de achterban gemaïld. De link voor de gemeenten is door de NVWA rechtstreeks naar de Nederlandse gemeenten gemaïld.

Enquête gemeenten en aannemers/hoveniers

In de enquête zijn de volgende onderwerpen voorgelegd aan de geënquêteerden:

- Bekendheid met het verbod;
Zijn de geënquêteerden op de hoogte van het verbod en op welke wijze hebben zij daarvan kennis genomen;
- Alternatieve methoden en keuze nieuw systeem;
Welke alternatieve systemen zijn onderzocht en welke techniek is uiteindelijk gekozen. Wat was de motivatie om juist voor dat systeem te kiezen. Welke voorwaarden worden opgelegd door de opdrachtgevers en kunnen de aannemers daar in alle gevallen aan voldoen.
- Knelpunten die in beeld komen na het verbod;
De chemische werkwijze wordt omgezet naar een niet chemische. Aannemers en hoveniers komen voor uitdagingen te staan die wellicht niet eenvoudig kunnen worden opgelost.
- Informatievoorziening;
Welke acties hebben de betrokken partijen ondernomen om de klanten en/of de burgers te informeren over het verbod. Vinden zij voorlichting een voor hen belangrijke taak.
- Uitzonderingen genoemd in de regeling;
Op specifieke plaatsen waar het gebruik van thermische technieken kan leiden tot gevaarlijke situaties is een uitzondering van toepassing. Bijvoorbeeld rondom tankstations mag nog met gewasbeschermingsmiddelen worden gewerkt. Wordt van deze uitzonderingsmogelijkheid gebruik gemaakt?
- Signalen dat nog steeds gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt op verhardingen.
Hebben de geënquêteerden de indruk dat ondanks het verbod toch nog onkruid op verhardingen wordt bestreden met gewasbeschermingsmiddelen. Welke opvolging krijgen deze meldingen bij de gemeenten?

3. Resultaten

De respons door de betrokkenen is goed, boven verwachting is aan de enquête deelgenomen.

	Gemeenten	Aannemers
Aantal uitgezet	390	1100
Respons	44%	20%
Compleet ingevuld	136	181
Incompleet ingevuld	37	36
Niet deelgenomen	25	40
Totaal	198	257

Bekendheid met het verbod

De geënquêteerden zijn over het algemeen goed op de hoogte van het verbod, ruim 96% weet ervan. Deze informatie hebben zij via diverse kanalen tot zich genomen: aannemers voornamelijk via de brancheorganisatie, de gemeenten meer via eigen oriëntatie in de vakbladen. Opvallend is het relatief lage aantal gemeenten dat aangeeft geïnformeerd te zijn door de VNG, 43,2%. In het algemeen wordt de opmerking geplaatst dat het uiteindelijke besluit (te)laat in het voorjaar is genomen. Daardoor was slechts beperkt tijd beschikbaar om voorbereidingen te treffen om over te schakelen op een alternatieve werkwijze. Particulieren zijn volgens hoveniers over het algemeen niet op de hoogte van het verbod en vinden het vreemd dat de hovenier hun stoepje niet meer mag spuiten, en zij zelf wel. Hoveniers geven aan dat hun klanten na een bezoek aan een tuincentrum zelf het terras maar gaan behandelen.

Alternatieve methoden en keuze nieuw systeem

Onkruidbestrijding op verhardingen zonder gewasbeschermingsmiddelen vraagt om een andere benadering. Hierbij kunnen mechanische en thermische systemen worden ingezet. Bij de thermische systemen wordt gewerkt met: heet water, een brander of met hete lucht. Geënquêteerden hebben zich voornamelijk georiënteerd op borstel - en thermische systemen. De belangrijkste argumenten om voor een bepaald systeem te kiezen zijn: effectiviteit en kostprijs. De combinatie van borstelen en heet water wordt aangemerkt als het meest effectief bij de bestrijding van wortelonkruid door de goede overdracht van de warmte van het water naar de wortel. Aannemers plaatsen opmerkingen over de beschikbaarheid van effectieve machines. Voor de openbare ruimte zijn die voorhanden, voor gebruik in de particuliere tuinen is de keuze beperkt. Gemeenten eisen een effectief systeem. Borstelen is voor aannemers een essentiële methode om de afgesproken beeldkwaliteit te realiseren. Grotere onkruidplanten worden samen met de aanwezige voedingsbodem verwijderd. Gemeenten zijn minder enthousiast i.v.m. schade aan het straatwerk en de directe omgeving t.g.v. het borstelen. Diverse gemeenten geven aan dat de "sociale werkvoorziening" een rol heeft in het onkruidbeheer en nadrukkelijk actief moet blijven bij de onkruidbestrijding in de gemeente. Gemeenten maken afspraken met aannemers die vaak gebaseerd zijn op beeldkwaliteit. Het is aan de aannemer om dat te realiseren. Tijdens groeizame periodes lukt dit vaak niet of moeilijk en vergroenen straten en pleinen. Geënquêteerden geven aan dat soms gekozen is voor een combinatie van technieken, bestaande uit borstelen en een van de thermische technieken. Deze werkzaamheden worden meestal uitbesteed, waarbij een deel van de gemeenten het vegen/borstelen in eigen beheer doet. Hoveniers geven aan bij klanten vaak te werken met de bosmaaier.

Knelpunten die in beeld komen na het verbod

Door het verbod worden knelpunten zichtbaar die eerder niet als een probleem werden ervaren. Daar tegenover staat de reactie van diverse gemeenten: "*Wij werken al jaren chemie vrij, hoe bedoel je knelpunten?*" De stoep schoonhouden zonder chemie blijkt een grotere uitdaging dan vooraf ingeschat. Verhardingen lijken groener en de hergroei van onkruid gaat gevoelsmatig sneller dan met chemische bestrijding. Vooral in de toeristische gemeenten worden de groenere pleinen en straten onacceptabel genoemd met veel opmerkingen over de toegenomen kosten en het toegenomen aantal uren werk per oppervlakte. Door het borstelen ontstaat meer schade aan straatwerk, auto's en/of gevels. Een ander punt is de beperkte beschikbaarheid van geschikte machines (borstelen/branden) voor de kleinere tuinen. Bij gemeenten zijn meerdere afdelingen actief in de openbare ruimte. Activiteiten van de ene afdeling hebben vaak gevolgen voor de andere afdeling. Dit wordt niet altijd afgestemd. Zo heeft het plaatsen van een drager voor een verkeersbord gevolgen voor de onkruidbestrijding. De machine kan er niet meer bij waardoor een medewerker e.e.a. handmatig moet bijwerken. Gevolg: meer uren werk en hogere kosten.

Informatievoorziening

Het verbod heeft grote gevolgen voor alle betrokken partijen. Aannemers hebben dit onderwerp besproken met de opdrachtgevers en geven aan dat zij informatievoorziening belangrijk vinden. De aannemers en de particuliere klanten begrijpen niet dat de hovenier het terras niet meer mag spuiten en de particulier zelf wel. Gemeenten hebben een bericht op de website geplaatst m.b.t. het verbod of dit via een artikel in een lokale krant kenbaar gemaakt bij de inwoners. Aannemers geven aan dat zij voor de brancheorganisatie vooral een rol zien op het gebied van informatievoorziening en het signaleren van knelpunten die door dit verbod zijn ontstaan.

Uitzonderingen genoemd in de Regeling Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden

Op het verbod gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen te gebruiken zijn in de Regeling enkele uitzonderingen opgenomen. Omdat bijvoorbeeld het gebruik van thermische systemen bij tankstations kan leiden tot gevaarlijke situaties zijn mogelijkheden gecreëerd om ook in specifieke gevallen veilig te kunnen werken. Hoveniers geven aan bij tankstations (art. 8.2) en recreatie terreinen (art. 8.4) nog met gewasbeschermingsmiddelen te werken. Gemeenten noemen voornamelijk de bestrijding van invasieve exoten (art. 8.3) en het werken op sportvelden (art. 8.4). Aannemers begrijpen niet waarom vliegvelden en recreatieparken uitgezonderd zijn. Zij zijn van mening dat de beheerders eenvoudig met bijvoorbeeld warm water aan de slag kunnen.

Signalen dat nog steeds gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt op verhardingen

Dit onderwerp geeft een duidelijk onderscheid tussen gemeenten en aannemers. Gemeenten signaleren nauwelijks overtredingen van het verbod. Ook via het gemeentelijke meldpunt komen geen klachten binnen dit terwijl ongeveer de helft van de aannemers wel overtredingen van het verbod signaleren waarbij de aannemers van mening zijn dat dit verboden gebruik schadelijk is voor het imago van de gehele branche. In de beantwoording geeft een klein deel van de aannemers aan (soms) zelf chemie te gebruiken. Een groter deel geeft aan dat andere aannemers nog gebruik maken van chemie. Als argumentatie worden aangegeven: de behandeling van moeilijk bereikbare plaatsen, de kosten en op verzoek van de klant.

4. Conclusie en aanbevelingen

Conclusies

- Bekendheid met het verbod;
 - Stakeholders zijn goed op de hoogte van het verbod;
 - Particulieren zijn in mindere mate tot slecht op de hoogte.
- Alternatieve methoden en keuze nieuw systeem;
 - Verhardingen kunnen onkruidvrij gehouden worden door inzet van de juiste combinatie van technieken op het juiste moment.
- Knelpunten welke in beeld komen na het verbod;
 - Bij chemievrij werken nemen de kosten toe terwijl de beeldkwaliteit lager wordt;
 - Plaatsen van obstakels (verkeersborden) leidt tot hogere kosten bij chemievrije onkruidbestrijding.
- Informatie voorziening;
 - Aannemers vinden het belangrijk de klanten goed te informeren over dergelijke verboden, ondersteund door een actieve branche organisatie.
- Uitzonderingen genoemd in de regeling;
 - Aannemers gebruiken de uitzonderingen om veilig te kunnen werken bij o.a. tankstations;
 - Gemeenten gebruiken de uitzonderingen in de buurt van sport en recreatie terreinen.
- Signalen dat nog steeds gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt op verhardingen.
 - De verleiding blijft groot om toch nog even snel een gewasbeschermingsmiddel te gebruiken;
 - Onbegrip bij de hovenier dat de particulier bij het tuincentrum gewoon een glyfosaat houdend middel kan kopen en mag spuiten op de eigen verharding;
 - Tot op heden hebben gemeenten geen meldingen ontvangen m.b.t. het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen.

In algemene zin is het beeld dat er geen grote problemen ontstaan zijn door de introductie van het verbod op gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen.

Het verbod lijkt op basis van de resultaten van de enquête bij kleinere aannemers onvoldoende te worden nageleefd. Het door uitvoerders gesignaleerde gebruik door andere uitvoerders is aanleiding om via inspecties een en ander te bevestigen

Aanbevelingen

- Inspecties uitvoeren om de naleving te controleren.
- Communicatie inzetten zowel richting hoveniers/aannemers als particulieren over het verbod van gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen.
- Toelichten waarom dit gebruik verboden is waardoor particulieren beter geïnformeerd zijn over het hoe en waarom.

Bijlage 1

De beantwoording van de vragen door de geënquêteerden.

Bekendheid met het verbod

Bent u bekend met het verbod van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (GBM) op verhardingen en op welke wijze werd u geïnformeerd?		
Antwoord (meer antwoorden mogelijk)	Aannemers	Gemeente
Geïnformeerd door de branche organisatie	85,8 %	43,2 %
Geïnformeerd via de vakbladen	76,4 %	70,3 %
Geïnformeerd door een artikel op een website	29,1 %	43,2 %
Geïnformeerd door de leverancier van de GBM	31,5 %	
Geïnformeerd door een collega aannemer	6,3 %	
Geïnformeerd door het waterschap	0,8 %	5,9 %
Niet bekend met het verbod	3,9 %	3,4 %

De branche organisatie, de vakbladen en het internet zijn de belangrijkste informatie bronnen voor de betrokkenen betreffende het verbod. Opvallend is het relatief lage aantal gemeenten wat aangeeft geïnformeerd te zijn door de brancheorganisatie VNG.

Alternatieve methoden en keuze nieuw systeem

Welke niet chemische alternatieve bestrijdingsmogelijkheden heeft u overwogen?		
Antwoord (meer antwoorden mogelijk)	Aannemers	Gemeente
Bosmaaier	97,2 %	
Borstelen (machinaal)	60,8 %	77,6 %
Branden	60,8 %	70,7 %
Warmwater techniek	50,4 %	60,3 %
Handmatig		50,0 %
Anders	16,0 %	28,4 %

Bij de optie "Anders", zijn diverse opmerkingen geplaatst:

Gemeenten noemden als andere techniek voornamelijk hete lucht, soms in combinatie met infrarood. Aannemers noemen als alternatief vaak de combinatie van vegen en hete lucht. Vooral vegen wordt genoemd als noodzakelijk voor een succesvol resultaat om onkruid niet de kans te geven zich te ontwikkelen. Het hoge percentage "Bosmaaier" heeft voornamelijk betrekking op werkzaamheden in particuliere tuinen.

Welke argumenten zijn doorslaggevend geweest bij de uiteindelijk gekozen methode?		
Antwoord (meer antwoorden mogelijk)	Aannemers	Gemeente
Effectiviteit	66,9 %	68,7 %
Kostprijs	51,6 %	61,7 %
Methode aangeboden door aannemer / gewenst door klant	27,4 %	29,6 %
Duurzaamheid CO ₂ belasting	20,2 %	26,1 %
Minimale overlast (stof en geluid) voor wijkbewoners	20,2 %	15,7 %
Selectiviteit	17,7 %	14,8 %
Methode geadviseerd door andere gemeenten		10,4 %
Storingsgevoeligheid apparatuur	15,3 %	
Anders	18,6 %	14,8 %

Bij de optie "Anders", zijn diverse opmerkingen geplaatst:

Effectiviteit en de kostprijs zijn de belangrijkste argumenten om voor een bepaald systeem te kiezen. Gemeenten geven aan vaak op de expertise van de aannemers te vertrouwen en hen af te rekenen op de overeengekomen beeldkwaliteit.

Hoe de aannemer het vervolgens aanpakt is aan de aannemer. Het verbod tot borstelen komt regelmatig terug bij gesprekken bij de aanbesteding, vooral om het straatwerk niet te beschadigen. Aannemers zijn nog zoekende naar de meest geschikte methode, werkzaamheden zijn inmiddels onder tijdsdruk gestart. Het is voor hen belangrijk dat machines ook gebruikt kunnen worden in particuliere tuinen. Daarnaast hebben zij aandacht voor brandgevaar, de veiligheid van hun werknemers, de kosten en de capaciteit van de machines.

Welke eisen stelt u als gemeente bij de bestrijding van onkruid op verhardingen?	
Antwoord (meer antwoorden mogelijk)	Gemeente
Effectief, voldoende doding van aanwezige onkruiden	78,1 %
Selectief, beplanting in omgeving niet beschadigen	34,2 %
Prijs, schoonhouden van verhardingen niet duurder dan voorheen	31,6 %
CO ₂ belasting, voorkeur zo CO ₂ neutraal als maar mogelijk is	24,6 %
Minimale overlast (stof en geluid) voor de wijkbewoners bij het toepassen	23,7 %
Methode aangeboden door onze vaste aannemer	18,4 %
Methode uitvoerbaar voor onze eigen buitendienst	14,0 %
Geen eisen	2,6 %
Anders	12,3 %

Bij de optie "Anders", zijn diverse opmerkingen geplaatst:

Gemeenten willen schoon straatwerk voor een zo laag mogelijke prijs. Beeldkwaliteit wordt vaak genoemd als eis die wordt gesteld in het bestek door de gemeente. Gemeenten hebben aandacht voor de medewerkers van de sociale werkplaats, zij moeten hun rol behouden bij deze werkzaamheden. Zorgen worden geuit voor het onkruid- en algenvrij houden van bijzondere locaties, zoals monumenten en begraafplaatsen.

Geven uw opdrachtgevers specifieke instructies voor het bestrijden van onkruid op verhardingen of vertrouwen ze op uw expertise?	
Antwoord (meer antwoorden mogelijk)	Aannemers
Klant vertrouwt volledig op onze expertise	82,3 %
Uitgebreide opdracht bon aan de hand waarvan gewerkt moet worden	6,4 %
Anders	11,3 %

Bij de optie "Anders", zijn diverse opmerkingen geplaatst:

Opdrachtgevers (particulieren en gemeenten) willen van het onkruid af, voor een zo laag mogelijke prijs. Gemeenten beschrijven de beeldkwaliteit in het bestek. De wijze waarop dat kwaliteitsbeeld wordt gerealiseerd is vervolgens aan de aannemer. Particulieren zijn over het algemeen niet op de hoogte van het verbod. Zij vinden het vreemd dat de hovenier hun stoepje niet meer mag spuiten, en zij zelf wel. Hoveniers geven aan dat hun klanten na een bezoek aan een tuincentrum het terras dan maar zelf behandelen.

Worden door uw opdrachtgevers in de genoemde instructies eisen gesteld waaraan u niet kan voldoen?	
Antwoord	Aannemers
Nee	78,9 %
Ja, namelijk:	21,1 %

Bij de optie "Ja, namelijk", zijn diverse opmerkingen geplaatst:

Veel genoemde opmerking is *het op beeld houden van het werk* tijdens de groeizame maanden in de lente. Onkruid vrijhouden van straten is ook een uitdaging als daar diverse obstakels zijn geplaatst. Daarbij kan worden gedacht aan varkensruggen in parkeervakken waardoor de veegmachine er niet bij kan komen. Een ander voorbeeld zijn lantaarnpalen/verkeersborden waardoor een machine met een brander niet de gehele oppervlakte van de stoep kan behandelen.

Welke methode wordt nu toegepast?		
Antwoord (meer antwoorden mogelijk)	Aannemers	Gemeente
Bosmaaier	76,2 %	
Branden	46,7 %	58,4 %
Warmwater techniek	31,1 %	39,8 %
Borstelen machinaal / met veeg auto	20,5 %	67,3 %
Chemisch, alternatief middel op basis van chloor / zout / azijn	13,1 %	0,9 %
Borstelen met de veeg auto en daarna branden	11,5 %	15,9 %
Chemisch met een gewasbeschermingsmiddel	8,2 %	2,7 %
Borstelen met de veeg auto en daarna warmwatertechniek	4,9 %	11,5%
Handmatig	4,1 %	34,5 %
Geen, zit niet meer in ons werkpakket	4,1 %	
Anders	23,8 %	28,3 %

Bij de optie "Anders", zijn diverse opmerkingen geplaatst:

Ook in deze beantwoording wordt het verschil tussen gemeenten en aannemers zichtbaar. Daar waar de gemeente begint met de veegauto, start de aannemer met de bosmaaier. Als gekozen systeem wordt regelmatig hete lucht techniek door aannemers genoemd. Ook reinigingsproducten worden vermeld, gebruik daarvan leidt ook tot het afsterven van het aanwezige onkruid. Hoveniers gebruiken een breed scala aan machines met borstels en bezems, geschikt voor zowel gebruik in de openbare ruimte als in de particuliere tuinen. Gemeenten noemen als andere techniek voornamelijk de combinatie hete lucht techniek in combinatie met vegen.

Worden de werkzaamheden uitgevoerd in eigenbeheer of worden deze werkzaamheden uitbesteed aan een aannemer?	
Antwoord	Gemeente
Uitgevoerd door een aannemer	71,7 %
Uitgevoerd door de buitendienst van de gemeente	7,1 %
Anders	21,2 %

Bij de optie "Anders", zijn diverse opmerkingen geplaatst:

Als alternatief wordt de combinatie van beide genoemd, waarbij het vegen door diverse gemeenten in eigen beheer wordt uitgevoerd. Ook worden de sociale werkplaatsen genoemd als uitvoerder bij de bestrijding van onkruid op verhardingen.

Wordt er toezicht gehouden op de uitvoering van de werkzaamheden?		
Antwoord	Aannemers	Gemeente
Ja	85,1 %	98,2 %
Nee	14,9 %	1,8 %

Gemeenten houden vanuit hun rol als opdrachtgever toezicht op de door de aannemer uitgevoerde werkzaamheden. Aannemers op hun beurt houden zelf in mindere mate toezicht op de uitvoering van de werkzaamheden door hun personeel.

Knelpunten die in beeld komen na het verbod

Welke knelpunten ervaart u nu het verboden is om gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken op verhardingen?		
Antwoord (meer antwoorden mogelijk)	Aannemers	Gemeente
Snellere hergroei van onkruid op verhardingen na behandeling	90,8 %	78,8 %
Meer onkruidgroei op verhardingen		53,1 %
Alternatieve systemen zijn minder efficiënt		47,8 %
Bepaalde plantensoorten zijn lastiger te bestrijden	70,8 %	46,9 %
Meer klachten van wijkbewoners bij het toepassen van de nieuwe werkwijze		33,6 %
Meer klachten van schade in tuinen en parken door de nieuwe werkwijze	23,3 %	19,5 %
Vaste aannemer heeft geen alternatief systeem		0,9 %
Beperkte beschikbaarheid van machines die de klus kunnen klaren	23,3 %	
Storingsgevoeligheid thermische machines	10,0 %	
Onvoldoende aanvoer van voldoende verwarmd water	7,5 %	
Anders	19,1 %	28,3 %

Bij de optie "Anders", zijn diverse opmerkingen geplaatst:

De stoep schoonhouden zonder chemie is voor veel aannemers en gemeenten een grotere uitdaging dan vooraf was ingeschat. Verhardingen lijken groener en de hergroei van het onkruid gaat sneller dan in het verleden met de chemische bestrijding. Vooral in de toeristische gemeenten wordt dit als onacceptabel ervaren. Er zijn veel opmerkingen over de toegenomen kosten, meer schade aan straatwerk, auto's en gevels door het borstelen en hogere milieubelasting door de nieuwe systemen. Verder zijn er de nodige ongemakken met de behandeling van moeilijk bereikbare plaatsen door obstakels zoals fietsenrekken, etc. Daar tegenover staan diverse gemeenten die aangeven al jaren geen chemie meer te gebruiken bij de bestrijding van onkruid op verhardingen, hier is de reactie: *Knelpunt?*

De aannemers hebben veel opmerkingen over het toegenomen aantal uren wat noodzakelijk is om de openbare ruimte op het overeengekomen kwaliteitsbeeld te houden met meer schade aan straatwerk en straatmeubilair door het borstelen en oudere beplanting / vegetatie die vlam kan vatten bij het onkruidbranden. Tot slot zijn er opmerkingen over klanten die naar de concurrent gaan die onkruid nog wel chemisch bestrijdt en klanten die zelf aan de slag gaan met de rugspuit.

Informatievoorziening

Het verbod heeft grote gevolgen voor alle betrokken partijen. Wat is de rol van gemeenten en aannemers op het gebied van informatievoorziening? Is het een gespreksonderwerp bij een overleg tussen gemeente en aannemer of wordt proactief een artikel op de website geplaatst?

Op welke wijze heeft u uw relaties geïnformeerd over het verbod gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken op verhardingen?		
Antwoord (meer antwoorden mogelijk)	Aannemers	Gemeente
Was een van de gespreksonderwerpen met de opdrachtgever	70,0 %	%
Vanuit ons bedrijf hebben we de klanten niet geïnformeerd	25,0 %	%
Berichtgeving via social-media	20,0 %	32,4 %
Bericht op onze website	13,3 %	61,3 %
Artikel in het vakblad/lokale krant geplaatst	1,7 %	60,4 %
Gemeente heeft burgers niet geïnformeerd	%	25,5 %
Huis aan huis folders verspreid	%	6,3 %
Anders	23,3 %	9,0 %

Bij de optie "Anders", zijn diverse opmerkingen geplaatst:

Gemeenten zoeken contact met de burgers, via contact avonden, inloop uren en via de buitendienst. Dit is allemaal gericht op het informeren van de burgers over de veranderende werkwijze.

Door deze veranderende werkwijze zal het straatbeeld veranderen, met communicatie vooraf wil men klachten achteraf voorkomen. Aannemers werken meer schriftelijk via een mailing, een brochure of middels een brief. Ook wordt dit onderwerp besproken tijdens onderhoud van de tuin bij de particuliere klanten waarbij de particuliere klant niet begrijpt dat de hovenier het stoepje niet meer mag spuiten en hij/zij zelf wel.

Vindt u het een taak voor u als ondernemer om klanten te informeren dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen inmiddels verboden is?	
Antwoord	Aannemers
Ja	83,3 %
Nee	16,7 %

Aannemers vinden voorlichting aan hun klanten belangrijk.

Wat is in uw optiek de rol van de brancheorganisatie (VHG/CUMELA) bij de voorlichting over dit verbod?	
Antwoord (meer antwoorden mogelijk)	Aannemers
Signaleren knelpunten die door dit verbod ontstaan	85,0 %
Informeren van aangesloten bedrijven	78,3 %
Informeren gemeenten	30,0 %
Heeft geen rol in deze	4,2 %
Anders	4,2 %

Bij de optie "Anders", zijn diverse opmerkingen geplaatst:

Aannemers verwachten een actieve brancheorganisatie die de achterban informeert en voorlichting verzorgt naar de klanten. De aannemers vinden het vreemd dat glyfosaat houdende producten nog voor particulier gebruik te verkrijgen zijn bij de tuincentra. Zij verlangen een actieve rol van de branche organisatie om glyfosaat uit de schappen bij de tuincentra te krijgen.

Heeft de gemeente een meldpunt voor de burgers waar zij professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen kunnen melden en welke actie volgt na een melding?	
Antwoord	Gemeente
Er is geen meldpunt	43,2 %
Melding wordt doorgestuurd naar de BOA van de gemeente waarna een onderzoek wordt gestart	14,4 %
Meldingen worden doorgestuurd naar de omgevingsdienst	9,0 %
Meldingen worden gearhiveerd	9,0 %
Anders	24,3 %

Bij de optie "Anders", zijn diverse opmerkingen geplaatst:

Diverse gemeenten hebben een algemeen meldingen systeem, waarbij burgers en bedrijven een webpagina kunnen invullen, waarna deze meldingen via de geëigende kanalen worden uitgezet en afgewikkeld.

Uitzonderingen genoemd in de regeling Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden

Maakt u gebruik van de in de Regeling gewasbeschermingsmiddelen en Biociden genoemde uitzonderingen?		
Antwoord (meer antwoorden mogelijk)	Aannemers	Gemeente
Genoemde uitzonderingen zijn niet van toepassing	75,8 %	64,8 %
Art. 8.2 Noodzakelijk voor veilige exploitatie	12,5 %	1,9 %
Art. 8.3 Noodzakelijk voor bescherming van mens, dier of milieu	5,8 %	11,1 %
Art. 8.4 Specifieke terreinen voor sport en recreatie	13,3 %	27,8 %

Hoveniers geven aan bij tankstations en recreatie terreinen nog steeds met gewasbeschermingsmiddelen te werken. Gemeenten noemen voornamelijk de bestrijding van invasieve exoten en het werken op sportvelden.

Aan de hoveniers en aannemers is de vraag gesteld: *Tegen welke knelpunten loopt u aan tijdens werkzaamheden o.b.v. de genoemde uitzonderingen.* Ongeveer de helft van de deelnemende hoveniers en aannemers hebben deze vraag gebruikt om algemene opmerkingen te plaatsen gerelateerd aan het verbod. Hieronder een overzicht van de meest genoemde opmerkingen:

- Hogere kosten van de alternatieve methoden, kosten die opdrachtgevers over het algemeen niet willen betalen.
- Onbegrip dat de hovenier geen gewasbeschermingsmiddelen mag gebruiken op verhardingen en de particulier zelf wel
- Beperkte beschikbaarheid van (kleine) machines (borstelen/branden) geschikt om te gebruiken in met name particuliere tuinen.
- Straat beeld dat verandert en er minder vrij van onkruid uitziet.
- Onduidelijkheid wat specifiek onder de uitzonderingen valt. Van welk plantje tot welke situatie.
- Waar begint het tankstation, kortom tot waar wel/niet chemisch werken?
- Onbegrip dat vliegvelden en recreatieparken uitgezonderd zijn, ook zij kunnen eenvoudig met warm water aan de slag.
- Spoordijk is wel uitgezonderd, perrons niet, waardoor bij werkzaamheden op de perrons extra veiligheidsmaatregelen noodzakelijk zijn, wat weer kosten verhogend werkt.

Signalen dat nog steeds gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt op verhardingen

Heeft u signalen opgevangen dat soms nog gebruik wordt gemaakt van gewasbeschermingsmiddelen door professionals bij de bestrijding van onkruid op verhardingen na 1 april 2016?		
Antwoord	Aannemers	Gemeente
Nee	50,4 %	94,1 %
Ja	49,6 %	5,9 %

Diverse geënquêteerden hebben gehoord en/of gezien dat er bedrijven zijn die nog gewasbeschermingsmiddelen gebruiken. Regelmatig wordt gesproken over de kleinere bedrijven en de zzp'ers die met name in tuinen en op bedrijfsterreinen nog de spuit hanteren. Klachten worden geuit dat dit gebruik schadelijk is voor de gehele branche met reputatieschade tot gevolg. Anderen vermelden niet Roomser te zijn dan de paus.

Indien gebruik wordt gemaakt van een chemisch middel om het onkruid te bestrijden onder welke omstandigheden wordt dit dan gebruikt?	
Antwoord (meer antwoorden mogelijk)	Aannemers
Alleen in uitzonderingssituaties zoals omschreven in de Regeling	57,9 %
Alleen op moeilijk bereikbare plaatsen	13,2 %
Alleen op verzoek van de opdrachtgever	8,8 %
Anders	32,5 %

Bij de optie "Anders", zijn diverse opmerkingen geplaatst:

Het kostenaspect wordt genoemd als reden om toch maar een gewasbeschermingsmiddel te gebruiken. Evenals de mindere effectiviteit van de alternatieve methoden die vaak meer milieu belastend zijn, waardoor op verzoek van de klant toch gespoten wordt.